

CAPRAROLA

CAPRAROLAM, IN LÆTISSIMIS CAPENIS COL-
libus, Magnificam Illustrissimæ Farnesianæ familiæ Arcem,
Laurentius Gambarà Brixianus, eleganti carmine ce-
lebrauit, Ex quo subiunctum com-
pendium excerptimus.

SIT CAPRAROLÆ sedem dixisse superbam,
Quam nullum Europa clarior extat opus.
Vt verò sublata epula sic fatior Helenor.
Si vobis sedet hoc, cum terræ lux noua Solis
Instrabit, nitidoq; ne dies abesceat ab ortu.
Hinc Caprarolæ celsus tendemus vā arcem,
Quas fruit insignis fama Farnesius inter
Siluarum longos tractus, monte q; Capenas.
Hanc prius aethere quam Sol decedat Olympo
Optatam à nobis non festinabimus arcem.
Tunc contrā Ladon paucis respondet & insit.
An magis optarem patrios inuisere colles,
Has an vulgatas viroque à littore sedes
Oceanis, dubia est nostræ sententia menti.
Sed tamen hanc arcem visendi immensa cupido
Me tenet, & generum pariter, nam sepe Nealcem
Audiui, qui pascit oues per grata Panormi
Florea, tollentem cælo surgentia tecta
Horrorum, & pariter laudes rurisq; canentem,
Atque A Egocrenes fontem, pariterq; perennes
Fontis à cidalia picto sub fornice lymphas.
Iam reuoluta dies matura luce rubebat,
Et iurare infuso lucefere ceperat omnis
Terrarū & pelagi tractus, radiantiq; alii
Tecta poli, cum sopitos somno excitat hospes.
Illi alacres surgunt stratis, quibus Italus almo
Monstrat iter breue per colles, florentiaq; arua,
Deuenerunt nouas sedes, operosaq; magni
Atria Farnesij, cum sol declinans ad oras
Flecteret Hesperias sese, noxq; atra rediret,
Mox superant placidum collem, Tuscumq; Lycormam
Texerunt inueniunt frondosa vmbacula fontem.
Fontem A Egocrenes circum, rigidaq; secantem
Siluestres ferra truncos, scissiq; flagella
Summa immittentem fecunda ex arbore ramis
Insit a vr è proprio trunco, tunc fertili arbor
Ignorat frondes, ignotaq; poma sub auras
Efferet, decora hortorum, siliq; virentia.
at postquam ante oculos conspexit Helenora custos
Hortorumq; domusq; opera interrupta reliquit,
atque illum amplexus medium sic ore profatur.
Te vere aduenisse nouo quam letor Helenor,
Vt passis hortos florentes cernere, nuper
Quos nostra coluere manus, quodque ordine strues
Sunt positi, vel culta quibus mage gaudeat herbis
Area, & vi sepes niueo intertexta lignistro,
Et lauru, myrtosq; pari, nam cetera nostri
Communis iussu domini distincta videbit.
Hæc fert purpureos Autumni tempore flores
Area lata croci, qua non fecundior vlla
Est circum hos lætos colles, longinquaq; circum
Hæc loca non illum florentem interficit aut mus
Agrestis, vel talpa nocens, aut noxia monstra,
Que passim terre alma creat sumentibus aruis,
Et sicut Veris decus est rosa, sic crocus ipse
Autumni decus est pictus cum floret in hortis,
Has inspecturos ades non miror ab oris
Trinacria venisse viros, nam seu coquit agros
Sirus, aut passim grauius rubet vna racemis,

In glaciem seu vertit hiems stagna alta Padusa,
Sed cum terra tumet Zephyro spirante, frequentant
Visendi has studio Romanis & omnis
Ausonia, atque Tagi quisquis bibit accola fontem,
Quique bibunt Ararim, Rhodique Istriq; fluentia.
Cum vigil ex humili strato surrexit Acestor,
Et Ladon aperit iurare exoriente fenestras,
Pacatum videt cælum, cæliq; serena,
Aëraq; ingenti plenum dulcedine veris
Aduentus: & vertens oculos prospexit in hortis
Stringentem sepes, & odora rosaria falce,
Et transportantem plantaria viua Lycormam.
Haud volui vestros, dum nox tenet aethera somnos
Rumpere, Sol herbis infuso lumine donec
Decuteret gelidum rorem per lubrica prata.
Hæc dicens illos in regia tecta recepit.
Tunc scandunt scalas: quarum formatus in amplum
Est orbem ascensus facilis placidusq; vbi magnum
Scalarum in medio spatium, circumq; columnis
Incinctum validis, nec non & fornice lato
In primis intrant, vbi sunt sub fornice celso
Porticibus circumpectis duodena Quiritum
Tanario signa è saxo, referentia viuos
Illorum vultus, Romam qui & litus Eoum
Nec non Hesperium in imperio tenere superbo.
Mox templi augustum subeunt, & numen adorant
Suppliciter patris aeterni: tunc voce Lycormas
Atq; manu socijs mirantibus explicat omnem
Picturæ seriem spirantis & edocet artes.
His visis, inquit auro radianti tecta,
Ad viridesq; hortos ac lituo tramite tendunt.
Sunt posita his hortis patrio de marmore nympha
Quattuor astantes, manibus qua & vertice saxum
Ingens sustentant: spatij cernuntur vbi hora
Dispositæ, numeriq; suis dum lumine terras
Sol lustrat nitido, tendens per inania cæli,
Ausonijs quibus vultur, Celtaq; sorores.
Aspicite hanc turrim præcelsi culminis, in qua
Copia librorum est ingens, deletaq; seu quis
Voluere forte veli sacrorum oracula vatium
Aut linguæ auctores Latine monumentaq; Graium,
Et sese sistunt alto sub fornice fontis,
comites debino fonte nitenti
Sæpe manus sæpe ora lauant: mirantur & ipsam
Marmoream effigiem latices effundere ad auras,
Haud aliter quam flumen aqua loca saxea subier
Delabens montis, cum vallis venit ad imas,
Visceribus terra latices prorumpit ad auras,
Diuersosq; suo gignit de gurgite riuos.
Nunc elegos nostri cognoscite vatis.
Quid tibi fons animi est? num te felicior alter?
Num te Dastalij letior vnda fluit?
Præcipue dum Roma potens te inuisit & omnis
Ausonia, atq; omnis Gallia & Hesperia,
Miraturq; nouos fructus atq; aurea poma,
Et virides hortos, quos tua lympba rigat,
Et varios latices, & te pulcherrime, qui tam
Sub gelido mitidas fornice claudis aquas.

Hæc loca erant olim saxosis aspera dumis,
Et nunc sunt pictis aurea porticibus.
Et aqua custodes fluiorum, & faucibus vndas
In stagna effundunt dulcia, topus erat.
Hic vbi nunc Dryadum rotantia cernitis antra,
Clusosum ornabant marmora nulla locum.
His olim arebant incultis collibus herbe,
Nullaq; de celsa rupe cadebat aqua.
Tergemini infantes hic sima colla iacentis
Prensant, & palmis vbera plena premunt.
Hinc lympba exilens frondes ferit icibus altas,
Lambit & aethere lucida signa poli.
Et quoties quatium frondosa cacumina lymphæ
Effusa, quamuis sit sine nube dies,
Apparet toties vario presusa colore
Insidens in frondibus arboreis.
Hanc circum folijs strepitant, caueatq; salientis,
Et canere hos latices velle videntur aues.
Te non est fons lacidior, nec pulchrior vllus,
Iam cedat rutila Lydius Hermus aqua.
Quid tum si mixtas auro vehat amnis arenas,
Illius & ripis lucida gemma micet?
Siregit imperio dices gens barbara terras,
Et fluij latices saua Leona bibat?
Te gemine exornant Libyco de marmore Nympha,
Nec non O Ebalio marmore facta Venus.
Cuius sub pedibus mons est, qui gurgite seruat
Cumq; libet rauco murmure fundit aquas.
Tu gemmis & corallo, conchisq; resulges,
Quas de Persarum littore nauta tulit.
Sustentat manibus viuo de marmore labrum
Cypria, quo latices accipit ipsa tuos,
Et reddit, quoties acceptos ipsa liquores
Eiuius strepitu murmur a Panthægie.
Cum verò occultas diuersis partibus vndas
Eijcis, incultos proluit vnda viros.
Tunc Satyriq; locisq; madent, Nymphaq; Venusq;
Lapsaq; muscoso murmurat vnda lacu.
Nam fluis haud aliter, quam Vere nigerrimus vdo
Imber aqua, & pluuia sicca madescit humus.
Hic hominum mutata nouas in corpora formas
Et vinctos nautas per freta longa canit.
Dat plausum circum agrestis per compita pubes
Et zephyri auditur per nemus aura leuis,
Visaq; sunt circum dulcedine cuncta moueri,
Et motare suas fraxinus alta comas.
Qua nos & somnum dulcem capiamus & auram,
Cum sol ardenti lampade torret agros,
Cum nexa arboribus rutilo sub Sole cicada
Hæc resonant rauco regia tecta sono.
Non te proturbat pedibus vaga bucula, vel grex,
In te non Pastor veller a merfit ouis.
Sed te Pastores potant & rustica pubes,
Et miscet domino cymbia grata tuo.
Qui regit hæc circum terras ditio, locumq;
Atq; hoc vt cernis, surgeret iussit opus.
Egregium, nec fallor, opus, cui maxima Romæ
Inuidet, & tacito vincta dolore silet.